

V2001-58 26.09.2001

Samarbeid om regulering av premiegrunnlaget for løøsøre - konkurranseloven § 3-9 - dispensasjon fra § 3-4, jf. § 3-1

Sammendrag:

Finansnærings Hovedorganisasjon er gitt dispensasjon fra forbudet mot prissamarbeid i konkurranseloven for å kunne oppfordre sine medlemmer til å bruke felles reguleringstall (konsumprisindeksen) for premiegrunnlaget for innbo og løøsøre i hjemforsikringer. Samtidig er en tidligere gitt dispensasjon fra prislovens forskrifter for det samme forhold opphevet.

1. Bakgrunn

Konkurransetilsynet viser til brev av 30. mai 2000 fra Finansnærings Hovedorganisasjon (Finansnærings Hovedorganisasjon (FNH) er en sammenslutning mellom Den norske Bankforening og Norges Forsikringsforbund operativ fra 1. januar 2000.) vedrørende dispensasjon fra konkurranseloven § 3-4, jf. § 3-1 for samarbeide om regulering av premiegrunnlaget for innbo og løøsøre i hjemforsikringer ved hjelp av konsumprisindeksen.

Prisdirektoratet ga i brev av 25. november 1988 dispensasjon fra konkurranseregulerings-forskriftene av 1. juli 1960 til Norges Forsikringsforbund for samarbeide om felles omregningstall hvert år for premiegrunnlaget for innbo og løøsøre i hjemforsikringer for å sikre en verdijustering av det opprinnelige premiegrunnlaget. Dispensasjonen ble gitt inntil videre og gjelder ikke for samarbeid om premiesatser.

Lov om konkurranse i ervervsvirksomhet av 11. juni 1993 nr. 65 (konkurranseloven) avløste fra 1. januar 1994 prisloven av 26. juni 1953 med forskrifter. I Ot. prp. nr. 41 (1992-93) forutsettes det at vedtak som er truffet med hjemmel i prisloven og videreført i henhold til konkurranseloven § 7-2 annet ledd, skal gjennomgås. Vedtak truffet i medhold av konkurranseloven skal i alminnelighet treffes for et bestemt tidsrom, jf. konkurranseloven § 1-6. I tråd med dette vurderer nå Konkurransetilsynet dispensasjoner gitt etter prisloven med forskrifter, herunder konkurransereguleringsforskriftene av 1. juli 1960. FNH ble i brev av 8. mai 2000 varslet om revurderingen og har i ovennevnte brev søkt om fortsatt dispensasjon for samarbeidet om et felles omregningstall for premiegrunnlaget for innbo og løøsøre i hjemforsikringer.

2. Forholdet til konkurranseloven

Konkurranseloven § 3-1 forbyr at to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsetter eller søker å påvirke priser, avanser eller rabatter bortsett fra vanlig kontantrabatt. Videre forbyr konkurranseloven § 3-4 sammenslutninger av ervervsdrivende å fastsette eller oppfordre til reguleringer nevnt i §§ 3-1 til 3-3.

Begrepet "sammenslutning" omfatter alle organisasjoner som går under betegnelser som forening, laug, lag, interesseorganisasjon og lignende når de ivaretar ervervsdrivendes interesser. Det er uten betydning

hvordan sammenslutningen er organisert. (Se Ot.prp. nr. 41 (1992-93) s. 108) FNH er serviceorganisasjon for banker, forsikringsselskaper, finansforetak og finanskonsern, hvis formål er å ivareta medlemmenes interesser. Konkurransetilsynet legger til grunn at FNH er en sammenslutning av ervervsdrivende i konkurranselovens betydning.

Den premien en forsikringstaker betaler til et forsikringsselskap for å forsikre sitt innbo og løvsøre anses å være "pris" i konkurranselovens § 3-1s forstand. Dersom verdien av innbo og løvsøre justeres i henhold til konsumprisindeksen, fører dette til økning av premien. Justeringen får dermed direkte betydning for prisen. FNH anbefaling til selskapene om bruk av en felles justeringsfaktor, konsumprisindeksen, innebærer følgelig en påvirkning av det enkelte forsikringsselskap som er egnet til å påvirke konkurransen.

På denne bakgrunn legger vi til grunn at FNH fastsettelse av regulering av premiegrunnlag for innbo og løvsøre i hjemforsikring overfor sine medlemmer rammes av forbudet i konkurranseloven § 3-4, jf § 3-1.

Dispensasjon etter konkurranseloven § 3-9

Konkurransetilsynet kan ifølge konkurranseloven § 3-9 ved enkeltvedtak eller forskrift dispensere fra forbudene i §§ 3-1 til 3-4 dersom ett eller flere av disse vilkårene er oppfylt:

- a) konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransebegrensningen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn

3. Begrunnelse for søknaden

Finansnæringens Hovedorganisasjon skriver bl.a. følgende i sin søknad:

"For at kunden skal slippe å endre denne summen hvert år, som følge av endring i prisutviklingen, justerer selskapet forsikringssummen ved hjelp av prisindeks. Forsikringsselskapene har blitt enige om at konsumprisindeksen fra Statistisk Sentralbyrå er en fornuftig indeks til dette formål. Verdiendringer som skyldes endringer i sammensetningen av løvsøre er kunden selv ansvarlig for å gi opplysninger om til selskapet.

FNHs syn er at det synes rasjonelt og kostnadsbesparende å indeksregulere verdigrunnlaget i innboforsikringer, og at det foreligger en anbefalt bransjenorm for hvordan dette gjøres. Ved siden av argumentet om å unngå underforsikring, vil en stor grad av likhet i justeringen av verdigrunnlaget bidra til at det er enkelt å flytte forsikringer. Det mottagende selskap kan da i regelen bruke det oppgitte verdigrunnlag direkte."

4. Det relevante marked

For å kunne vurdere hvordan samarbeidet om regulering av premiegrunnlaget for innbo og løvsøre

mellom skadeforsikringsselskapene kan påvirke konkurranseforholdene i det eller de markeder som berøres, vurderes nedenfor først omfanget av det relevante marked. En kjøper i et marked vil velge sin leverandør på bakgrunn av egenskaper ved produktet eller tjenesten og leverandørens beliggenhet. Det relevante marked har derfor både en produktmessig dimensjon (det relevante produktmarked) og en geografisk dimensjon (det relevante geografiske marked).

Det relevante produktmarked

Det relevante produktmarked inkluderer de varer og/eller tjenester kjøperen anser som substituerbare med hensyn til dekning av bestemte behov. Med substituerbarhet menes hvilke produktvarianter etterspørerne kan velge mellom for å tilfredsstille det samme, underliggende behov. Substituerbarheten kan måles ved krysspriselastisiteter som angir i hvilken grad en konsument, for sin behovstilfredsstillelse, vil gå over til å etterspørre andre produkter dersom prisen på et produkt øker. Dette vil særlig avhenge av produktets egenskaper, bruksområde og priser.

Forsikringsselskapene selger hjemforsikringer som dekker innbo og løssøre. De fleste forsikringstakere kan velge mellom individuelle forsikringer eller kollektive forsikringsordninger gjennom ulike organisasjoner. Flere av de kollektive forsikringsordningene fastsetter ikke premiegrunnlag, men utbetalte erstatninger er avgjørende for premien, som reguleres årlig. Andre kollektive ordninger innebærer at premiegrunnlaget kan velges av forsikringstakeren innenfor større intervaller med eventuell premieregulering årlig. Flere av de kollektive ordningene foretar derfor ingen separat årlig regulering av premiegrunnlaget.

Hjemforsikring kan også etableres i utlandet hos utenlandske selskaper som ikke opererer direkte i det norske markedet gjennom kontor i Norge. Tilsynet har ikke kjennskap til eventuelle reguleringsordninger for disse forsikringene. Skadeforsikringsselskapene tilbyr dessuten ulike forsikringsvilkår i sine hjemforsikringer. Selskapenes hjemforsikringer dekker ulike behov hos forsikringstakerne, men inneholder også flere felles elementer. Konkurransetilsynet legger derfor til grunn at forsikringsselskapenes ulike hjemforsikringsprodukter vil være nære substitutter for de fleste av forsikringstakerne og at det relevante produktmarked er sammensatt av både individuelle og kollektive hjemforsikringsordninger.

Det relevante geografiske marked

Det relevante geografiske markedet omfatter det området hvor etterspørerne av varer og/eller tjenester i det relevante produktmarkedet foretar sine innkjøp. Normalt er transportkostnader den faktoren som har størst betydning for avgrensningen av det relevante geografiske markedet. Jo høyere transportkostnadene er i forhold til produktprisen desto mindre er vanligvis det relevante geografiske markedet.

Transport- og tidskostnader gjør det i de fleste tilfeller lite effektivt for kundene å søke etter tilbud andre steder enn i det lokale området kunden befinner seg. Betaling av årlige/månedlige forsikringspremier og eventuelle erstatningsoppgjør gjør at forsikringstakerne ønsker tilgang til en betalingsformidling hvor premier og erstatninger kan formidles mellom forsikringstaker og selskap på en enkel og rask måte. I innenlandsk betalingsformidling spiller transport- og tidskostnader en mindre rolle enn ved transaksjoner med utlandet hvor det kreves høyere gebyrer og lengre tid ved

pengeoverføringer enn innenlands. Kundene vil bl.a. derfor foretrekke forsikringsselskaper med kontor i Norge.

Forsikringstakerne kjøper i liten utstrekning hjemforsikringer i utlandet. Forsikringstakerne ønsker av flere grunner å ha sine forsikringer i selskaper som er etablert i Norge. Den geografiske og språklige nærheten letter både nytegning, endringer i etablerte forsikringer, premiebetaling og eventuelle skadeoppgjør og erstatningsutbetalinger. På denne bakgrunn avgrenses det relevante geografiske marked til Norge.

5. Konkurransetilsynets vurderinger

Justering av premiegrunnlaget ved forsikring av innbo og løvsøre ved hjelp av indekstall fra konsumprisindeksen blir brukt for å få en enkel og kostnadsbesparende justering av premiegrunnlaget hvert år. Med et stigende prisnivå vil en eller annen form for justering av det forsikrede innbo og løvsøre være nødvendig dersom en ønsker å unngå underforsikring.

Konkurransetilsynet er klar over at indeksregulering basert på utviklingen i konsumprisindeksen for alle slags innbo og løvsøre og i hele landet vil innebære svakheter. Utviklingen i konsumprisindeksen vil kunne avvike noe fra den helt korrekte utviklingen i premiegrunnlaget for de enkelte forsikringstakerne. Tilsynet er imidlertid av den oppfatning at utviklingen i konsumprisindeksen gir en brukbar reguleringsfaktor, og har dessuten lagt vekt på at forsikringsselskapene selv har valgt å bruke denne indeksen. Konkurransetilsynet forutsetter imidlertid at medlemmer av FNH som ønsker å bruke en annen reguleringsfaktor enn konsumprisindeksen, skal ha adgang til å gjøre dette uten hindringer fra FNH.

Konkurransetilsynet mener det er rasjonelt og kostnadsbesparende å bruke et slikt felles reguleringsstall. Tilsynet ser det som viktig for forsikringstakerne å kunne ha et forsikringstilbud som sikrer mot underforsikring på grunn av prisstigning.

Konkurransetilsynet kan også se betydningen av at premiegrunnlaget for den enkelte forsikringstakers innbo og løvsøre reguleres på en slik måte at det ikke fører til problemer for forsikringstakeren ved eventuelle erstatningsutbetalinger. Tilsynet er derfor av den oppfatning at en generell prisstigning på innbo og løvsøre som rammer alle forsikringstakere, kan tas hånd om ved hjelp av en felles reguleringsfaktor så lenge skadeforsikringsselskapene ikke samarbeider om premiesatsene i sine hjemforsikringer. Det er også mulig at en slik felles regulering for prisstigning kan gjøre det enklere for selskapene dersom forsikringstakerne ønsker å bytte forsikringsselskap.

Premiegrunnlaget vil kunne være grunnlag for ulike forsikringsvilkår med ulike erstatningsutbetalinger ved skader som igjen vil avspeile seg i premiesatsene. Tilsynet kan ikke se at en slik felles regulering av premiegrunnlaget vil hindre produktutviklingen på markedet for hjemforsikringer.

6. Konkurransetilsynets vedtak

Under henvisning til ovennevnte har Konkurransetilsynet med hjemmel i konkurranseloven § 7-2, annet ledd og med virkning fra 1. juni 2001 opphevet Prisdirektoratets vedtak av 25. november 1988:

Det gis dispensasjon fra § 1 i forskrifter av 1. juli 1960 om konkurransereguleringer av priser og avanser for samarbeide i regi av Norges Forsikringsforbund til bruk av felles omregningstall for premiegrunnlaget for innbo og løvsøre i hjemforsikringer.

Konkurransetilsynet har videre med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 bokstav b fattet følgende vedtak:

Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) gis dispensasjon fra forbudet i konkurranseloven § 3-4, jf § 3-1 for å kunne oppfordre sine medlemmer til å bruke felles reguleringstall (konsumprisindeksen) for premiegrunnlaget for innbo og løvsøre i hjemforsikringer.

Dispensasjonen trer i kraft fra 1. juni 2001 og gjelder til 1. juni 2006.

Konkurransetilsynet understreker at dispensasjonen ikke omfatter adgang til å samarbeide om premiesatser.

Konkurransetilsynet kan etter klage eller eget tiltak trekke dispensasjonen tilbake eller sette betingelser for den dersom vilkårene for dispensasjon ikke er oppfylt eller forutsetningen for dispensasjonen ikke lenger er til stede, jf. konkurranseloven § 3-9 tredje ledd.

Dersom det er behov for dispensasjon utover det tidsrom dispensasjonen gjelder for, bes De søke om forlengelse i god tid før dispensasjonen utløper.

7. Klageadgang

Konkurransetilsynets vedtak kan påklages til Arbeids- og administrasjonsdepartementet innen tre uker. En eventuell klage stiles til departementet, men sendes til Konkurransetilsynet. Det vises til vedlagte skjema om klageadgang.

[til toppen](#)